ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 19ης Μαρτίου 1998 *

Στην υπόθεση C-1/96,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court of Justice, Queen's Bench Division (Ηνωμένο Βασίλειο), προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

The Queen

και

Minister of Agriculture, Fisheries and Food,

ex parte: **Compassion in World Farming Ltd,**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 34 και 36 της Συνθήκης ΕΚ και ως προς το κύρος της οδηγίας 91/629/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για τη θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για την προστασία των μόσχων (ΕΕ L 340, σ. 28),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann, H. Ragnemalm και M. Wathelet, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini (εισηγητή), J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Compassion in World Farming Ltd, εκπροσωπούμενη από τους G. Barling και P. Duffy, QC, ενεργούντες κατ' εντολήν του M. Rose, solicitor,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τον R. Plender, QC, και την S. Masters, barrister,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από την C. de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον F. Pascal, attaché d'administration centrale στην ίδια διεύθυνση,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από την M. Sims-Robertson, νομικό σύμβουλο,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον R. Wainwright, κύριο νομικό σύμβουλο, και τον H. Støvlbaek, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Compassion in World Farming Ltd, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 27ης Μαΐου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 12ης Δεκεμβρίου 1995, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Ιανουαρίου 1996, το High Court of Justice, Queen's Bench Division, υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 34 και 36 της Συνθήκης ΕΚ και ως προς το κύρος της οδηγίας 91/629/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για τη θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για την προστασία των μόσχων (ΕΕ L 340, σ. 28, στο εξής: οδηγία).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (στο εξής: RSPCA) και της Compassion in World Farming Ltd (στο εξής: CIWF), αφενός, και του Minister of Agriculture, Fisheries and Food (Υπουργού Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων, στο εξής: Υπουργός), αφετέρου, εξαιτίας της αρνήσεως του Υπουργού να επιβάλει, βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης, περιορισμούς στην εξαγωγή προς άλλα κράτη μέλη μόσχων προοριζομένων για σφαγή.

Οι διατάξεις του διεθνούς δικαίου

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί προστασίας των ζώων στα εκτροφεία

3 Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί προστασίας των ζώων στα εκτροφεία (στο εξής: Σύμβαση) συνήφθη στις 10 Μαρτίου 1976 στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας δυνάμει του άρθρου 1 της αποφάσεως 78/923/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουνίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/023, σ. 40).

4 Το άρθρο 3 της Συμβάσεως προβλέπει ότι «κάθε ζώο πρέπει να έχει στη διάθεσή του ένα κατάλυμα, διατροφή και φροντίδα, οι οποίες — λαμβανομένων υπόψη του είδους, του βαθμού εξελίξεως, προσαρμογής και εξημερώσεως — είναι οι ενδεδειγμένες για τις φυσικές του ανάγκες και τις συνήθειές του, σύμφωνα με την αποκτηθείσα πείρα και τις επιστημονικές γνώσεις».

5 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, η ελευθερία της χαρακτηριστικής για το ζώο κινήσεως, λαμβανομένου υπόψη του είδους του και σύμφωνα με την αποκτηθείσα πείρα και τις επιστημονικές γνώσεις, δεν πρέπει να παρεμποδίζεται, ώστε να υποφέρει ή να υφίσταται περιττές βλάβες. Κατά την παράγραφο 2 της ιδίας αυτής διατάξεως, όταν ένα ζώο είναι συνεχώς ή συνήθως δεμένο, αλυσοδεμένο ή περιορισμένο, πρέπει να του παραχωρείται κατάλληλος χώρος για τις φυσιολογικές του ανάγκες και τις συνήθειές του, σύμφωνα με την αποκτηθείσα πείρα και τις επιστημονικές γνώσεις.

6 Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, μια μόνιμη επιτροπή έχει την ευθύνη της επεξεργασίας και της διατυπώσεως συστάσεων προς τα συμβαλλόμενα μέρη με σκοπό την εφαρμογή των αρχών της Συμβάσεως.

Η σύσταση σχετικά με τα βοοειδή

7 Η σύσταση του 1988 σχετικά με τα βοοειδή (στο εξής: σύσταση) εκδόθηκε από τη μόνιμη επιτροπή στις 21 Οκτωβρίου 1988 και, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτής, εφαρμόζεται σε όλα τα βοοειδή εντός εκτροφείων.

8 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της συστάσεως προβλέπει ότι οι χώροι όπου στεγάζονται τα βοοειδή που είναι δεμένα ή βρίσκονται σε διαμερίσματα θα έπρεπε να είναι σχεδιασμένοι έτσι ώστε να παρέχουν στα ζώα ελευθερία κινήσεων που να αρκεί για να καθαρίζονται χωρίς δυσκολία καθώς και αρκετό χώρο για να ξαπλώνουν, να αναπαύονται, να λαμβάνουν τις κατάλληλες στάσεις για ύπνο ή να τεντώνονται ευχερώς, καθώς και να σηκώνονται.

9 Το άρθρο 10 προβλέπει ότι όλα τα ζώα πρέπει καθημερινώς να διατρέφονται καταλλήλως με επαρκή, θρεπτική, υγιεινή και ισορροπημένη τροφή, καθώς και με νερό κατάλληλης ποσότητας και ποιότητας, έτσι ώστε να διατηρούνται υγιή και ακμαία και να ικανοποιούν τις ανάγκες τους από απόψεως συμπεριφοράς και φυσιολογίας. Καθημερινώς θα πρέπει να τους παρέχεται επαρκής ποσότητα ακατέργαστης χορτονομής.

10 Η σύσταση, σύμφωνα με το άρθρο 20 αυτής, δεν είναι απευθείας εφαρμοστέα στο εσωτερικό δίκαιο των μερών, η δε εφαρμογή της θα πραγματοποιηθεί με τον τρόπο που θα κρίνει ενδεδειγμένο κάθε μέρος, δηλαδή μέσω της νομοθεσίας του ή της διοικητικής πρακτικής του.

Το παράρτημα Γ της συστάσεως

11 Το παράρτημα Γ της συστάσεως, το οποίο περιέχει ειδικές διατάξεις για τους μόσχους, θεσπίστηκε στις 8 Ιουνίου 1993 από τη μόνιμη επιτροπή. Σύμφωνα με το σημείο 4 αυτού, οι διαστάσεις του ατομικού διαμερίσματος ή του ατομικού χωρίσματος πρέπει να είναι οι ενδεδειγμένες για το μέγεθος που θα έχει το ζώο κατά το τέλος της διαμονής του στο εν λόγω διαμέρισμα ή χώρισμα.

12 Το σημείο 8 του παραρτήματος Γ προβλέπει ότι ο εκτροφέας θα πρέπει να διασφαλίζει ότι κάθε νεογέννητος μόσχος λαμβάνει επαρκή ποσότητα πρωτογάλακτος από τη μητέρα του ή από άλλη ενδεδειγμένη πηγή. Οι μόσχοι ηλικίας άνω των δύο εβδομάδων πρέπει να λαμβάνουν εύγευστη, εύπεπτη και θρεπτική τροφή, η οποία πρέπει να περιέχει επαρκή ποσότητα σιδήρου και χορτονομής και να είναι ενδεδειγμένη για την ηλικία τους, το βάρος τους και τις βιολογικές τους ανάγκες, ώστε να διατηρήσουν την καλή υγεία και το σφρίγος τους, να μπορούν να αναπτύσσουν κανονική συμπεριφορά και να έχουν μια κανονική ανάπτυξη της μεγάλης κοιλίας. Όλοι οι μόσχοι πρέπει να λαμβάνουν υγρά τροφή τουλάχιστον δύο φορές ημερησίως κατά τη διάρκεια των τεσσάρων πρώτων εβδομάδων και, εν πάση περιπτώσει, έως ότου αρχίσουν να τρώνε επαρκείς ποσότητες ενδεδειγμένης στερεάς τροφής.

Οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου

Ο κανονισμός 805/68

13 Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72), η εν λόγω κοινή οργάνωση συνεπάγεται ένα καθεστώς τιμών και συναλλαγών και εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στα βοοειδή ζώντα κατοικίδια.

14 Το άρθρο 22, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού αυτού απαγορεύει κάθε ποσοτικό περιορισμό ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος στο πλαίσιο του εσωτερικού εμπορίου της Κοινότητας.

Η οδηγία

15 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, και παράγραφος 4, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, από την 1η Ιανουαρίου 1994 και για μια μεταβατική περίοδο τεσσάρων ετών, όλες οι νεόδμητες ή ανοικοδομηθείσες εκμεταλλεύσεις, και/ή όλες οι εκμεταλλεύσεις που τίθενται σε λειτουργία για πρώτη φορά μετά την ημερομηνία αυτή, να πληρούν τουλάχιστον τις ακόλουθες απαιτήσεις:

(...)

— όταν τα βοοειδή σταβλίζονται σε ατομικά διαμερίσματα ή είναι δεμένα σε χωρίσματα, τα διαμερίσματα ή τα χωρίσματα πρέπει να έχουν διάτρητα τοιχώματα και το πλάτος τους δεν πρέπει να είναι κατώτερο είτε από 90 cm συν πλην 10 % είτε από 0,80 φορές το ύψος του σημείου προσδέσεως.

(...)

4. Η διάρκεια χρησιμοποίησης των εγκαταστάσεων που έχουν ανεγερθεί:

— πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994 και οι οποίες δεν πληρούν τις απαιτήσεις της παραγράφου 1 (...) δεν υπερβαίνει επ' ουδενί τις 31 Δεκεμβρίου 2003,

— κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, σύμφωνα με την παράγραφο 1, δεν υπερβαίνει επ' ουδενί τις 31 Δεκεμβρίου 2007, εκτός εάν συμμορφωθούν έως τότε με τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας.»

16 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι συνθήκες εκτροφής των μόσχων να είναι σύμφωνες προς τις γενικές διατάξεις που ορίζονται στο παράρτημα της εν λόγω οδηγίας.

17 Σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας, από την ημερομηνία που καθορίζεται στην παράγραφο 1 όσον αφορά την προστασία των μόσχων, ήτοι από 1ης Ιανουαρίου 1994, τα κράτη μέλη μπορούν, τηρουμένων των γενικών κανόνων της Συνθήκης, να διατηρούν ή να εφαρμόζουν στο έδαφός τους αυστηρότερες διατάξεις από αυτές που προβλέπει η οδηγία.

18 Το σημείο 7 του παραρτήματος της οδηγίας προβλέπει ότι οι χώροι σταβλισμού πρέπει να κατασκευάζονται έτσι ώστε κάθε μόσχος να μπορεί να ξαπλώνει, να αναπαύεται, να σηκώνεται και να καθαρίζεται χωρίς δυσκολία, καθώς και να βλέπει άλλους μόσχους.

19 Σύμφωνα με το σημείο 11 του ιδίου παραρτήματος, όλοι οι μόσχοι πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη τροφή προσαρμοσμένη στην ηλικία και το βάρος τους και ανάλογη με τη συμπεριφορά και τις φυσιολογικές τους ανάγκες, έτσι ώστε να ευνοείται η υγιεινή τους διαβίωση. Ειδικότερα, για να διασφαλιστεί η

καλή υγεία και η καλή διαβίωση των μόσχων καθώς και η ικανοποιητική ανάπτυξή τους και για να καλύπτονται οι ανάγκες συμπεριφοράς τους, η τροφή τους πρέπει να περιέχει αρκετή ποσότητα σιδήρου καθώς και, κατ' αρχήν, μια ελάχιστη ποσότητα ξηράς τροφής με εύπεπτες ίνες.

Οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας

20 Το σύστημα των μοσχοκλωβών απαγορεύεται στο Ηνωμένο Βασίλειο από την 1η Ιανουαρίου 1990, σύμφωνα με τη Welfare of Calves Regulations του 1987 (κανονιστική απόφαση για την καλή διαβίωση των μόσχων, SI 1987, αριθ. 2021).

21 Η απαγόρευση που ισχύει σήμερα απορρέει από τη Welfare of Livestock Regulations (κανονιστική απόφαση για την καλή διαβίωση των ζώων, SI 1994, αριθ. 2126) και από τη Welfare of Livestock Regulations (Northern Ireland) (κανονιστική απόφαση για την καλή διαβίωση των ζώων, Βόρεια Ιρλανδία, SR 1995, αριθ. 172).

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης

22 Από τη διάταξη περί παραπομπής απορρέει ότι κατά τη διάρκεια των προ του 1995 ετών εξάγονταν ετησίως από το Ηνωμένο Βασίλειο προς άλλα κράτη μέλη 500 000 έως 600 000 μόσχοι προοριζόμενοι για σφαγή. Ένα μεγάλο ποσοστό των μόσχων αυτών εκτρεφόταν ακολούθως με το σύστημα εκτροφής που καλείται «σύστημα των μοσχοκλωβών», στο πλαίσιο του οποίου η έκφραση μοσχοκλωβός περιγράφει ένα χώρο ανάλογο προς διαμέρισμα στάβλου, το οποίο χρησιμοποιείται για τη στέγαση ενός μόνο μόσχου σφαγής.

23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι συνθήκες εκτροφής στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος δεν συνάδουν προς τις επιταγές περί του ελαχίστου πλάτους των μοσχοκλωβών και τη σύνθεση του διαιτολογίου των προοριζομένων για σφαγή μόσχων που έχουν θεσπίσει η Σύμβαση και η σύσταση. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, σε ηλικία μιας έως δύο εβδομάδων, οι μόσχοι τοποθετούνται σε ατομικά χωρίσματα ανάλογα προς διαμερίσματα στάβλου και παραμένουν εκεί έως ότου εξέλθουν προκειμένου να σφαγούν, περίπου πέντε μήνες αργότερα.

24 Αντιθέτως, δεν αμφισβητείται ότι οι συνθήκες εκτροφής είναι σύμφωνες προς τις επιταγές της οδηγίας, λαμβανομένων υπόψη των παρεκκλίσεων που επιτρέπει προσωρινά.

25 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει επίσης ότι η εξαγωγή ζώντων μόσχων προς άλλα κράτη μέλη, που χρησιμοποιούν το σύστημα των μοσχοκλωβών, είναι ζήτημα που απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη στο Ηνωμένο Βασίλειο.

26 Η RSPCA και η CIWF είναι οργανώσεις σκοπούσες στη διασφάλιση της καλής διαβιώσεως των ζώων, οι οποίες ενδιαφέρονται, μεταξύ άλλων, για την πρόληψη της βάναυσης μεταχειρίσεως των ζώων εκτροφής. Οι οργανώσεις αυτές ζήτησαν από τον Υπουργό να απαγορεύσει ή να περιορίσει την εξαγωγή μόσχων προοριζομένων να εκτραφούν σε μοσχοκλωβούς. Υποστήριξαν ότι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου διαθέτει, δυνάμει του κοινοτικού δικαίου, διακριτική ευχέρεια περί επιβολής περιορισμών στην εξαγωγή προοριζομένων για σφαγή μόσχων προς άλλα κράτη μέλη που ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν το σύστημα εκτροφής που περιγράφηκε ανωτέρω, κατά παράβαση των προδιαγραφών που ισχύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς και των διεθνών προδιαγραφών που προβλέπει η Σύμβαση, τις οποίες έχουν αποδεχθεί προς εφαρμογή όλα τα κράτη μέλη και η Κοινότητα.

27 Στις 22 Μαΐου 1995, ο Υπουργός απάντησε στις προσφεύγουσες της κύριας δίκης ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε καμία εξουσία επιβολής περιορισμών στην εξαγωγή μόσχων σφαγής και δήλωσε ότι, εν πάση περιπτώσει, για πολιτικούς λόγους, δεν προετίθετο, ακόμη αν είχε την εξουσία προς τούτο, να επιβάλει τέτοια απαγόρευση.

28 Κατά συνέπεια, η RSPCA και η CIWF προσέφυγαν ενώπιον του High Court ασκώντας judicial review. Ακολούθως, η RSPCA έπαυσε να μετέχει στη διαδικασία ενώπιον του High Court, δυνάμει διατάξεως που εξέδωσε το δικαστήριο αυτό στις 8 Μαΐου 1997 και η οποία κοινοποιήθηκε στο Δικαστήριο στις 21 Μαΐου 1997.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

29 Στο πλαίσιο της εν λόγω προσφυγής, το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι, για την επίλυση της διαφοράς μεταξύ των διαδίκων, ήταν αναγκαίο να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα δύο ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«α) Όλα τα κράτη μέλη έχουν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί προστασίας των ζώων στα εκτροφεία (στο εξής: Σύμβαση), η οποία καταρτίστηκε το 1976 και εγκρίθηκε με την απόφαση 78/923/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουνίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/023, σ. 40).

β) Η σύσταση του 1988 σχετικά με τα βοοειδή (στο εξής: σύσταση) εκδόθηκε από τη συσταθείσα σύμφωνα με τη Σύμβαση μόνιμη επιτροπή, και τέθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμβάσεως.

γ) Οι προδιαγραφές που έχουν θεσπιστεί από και σύμφωνα με τη Σύμβαση περιέχουν διατάξεις σχετικά με το ελάχιστο πλάτος των μοσχοκλωβών και τη σύνθεση του διαιτολογίου των προοριζομένων για σφαγή μόσχων.

δ) Η οδηγία 91/629/ΕΟΚ του Συμβουλίου θεσπίζει ορισμένες δεσμευτικές ελάχιστες προδιαγραφές για την προστασία των μόσχων, οι οποίες, ως προς ορισμένα ζητήματα, στα οποία περιλαμβάνονται το πλάτος των μοσχοκλωβών και η σύνθεση του διαιτολογίου των μόσχων, είναι λιγότερο αυστηρές από τις προδιαγραφές που έχουν θεσπιστεί από και σύμφωνα με τη Σύμβαση.

ε) Η οδηγία επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν σε ισχύ ή να εφαρμόζουν στο έδαφός τους αυστηρότερες διατάξεις για την προστασία των μόσχων από αυτές που προβλέπει η ίδια.

στ) Από ένα κράτος μέλος (το κράτος μέλος Α) εξάγονται μόσχοι προς ορισμένα άλλα κράτη μέλη (τα κράτη μέλη Β), τα οποία έχουν μεταφέρει στο εσωτερικό τους δίκαιο την οδηγία και/ή την τηρούν, αλλά δεν έχουν μεταφέρει και/ή δεν τηρούν τις προδιαγραφές της ανωτέρω παραγράφου γ', ενώ το κράτος μέλος Α έχει μεταφέρει στο εσωτερικό του δίκαιο τις προδιαγραφές αυτές και τις τηρεί.

ζ) Στο κράτος μέλος εξαγωγής οι οργανώσεις προστασίας ζώων και μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης, υποστηριζόμενες από έγκυρες επιστημονικές απόψεις των κτηνιατρικών κύκλων, θεωρούν ότι η εξαγωγή μόσχων των οποίων οι συνθήκες εκτροφής θα είναι αντίθετες προς τη Σύμβαση είναι βάναυση και ανήθικη.

1) Εφόσον συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, μπορεί το κράτος μέλος Α να επικαλεστεί το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚ, ιδίως δε τους προβλεπόμενους στο άρθρο αυτό λόγους δημόσιας ηθικής και/ή δημόσιας τάξης και/ή προστασίας της υγείας και της ζωής των ζώων, για να δικαιολογήσει την επιβολή περιορισμών στις εξαγωγές ζώντων μόσχων από το κράτος μέλος Α, ώστε να αποφευχθεί η εκτροφή τους σε μοσχοκλωβούς, σύμφωνα με τις μεθόδους που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη Β;

2) Αν η οδηγία είναι έγκυρη και οι διατάξεις της συνεπάγονται αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, είναι οι διατάξεις αυτές έγκυρες;»

Ως προς το κύρος της οδηγίας

30 Με το δεύτερο ερώτημά του, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η οδηγία είναι άκυρη στο μέτρο που δεν συνάδει προς τις διατάξεις της Συμβάσεως και της συστάσεως.

31 Πρέπει κατ' αρχάς να παρατηρηθεί ότι, από της θέσεώς της σε ισχύ, η Σύμβαση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κοινοτικής έννομης τάξεως.

32 Ωστόσο, από τη διατύπωση των διατάξεων που παρατέθηκαν στις σκέψεις 3 έως 6 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την επιλογή των ενδεδειγμένων για την εφαρμογή της Συμβάσεως τρόπων.

33 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 132 των προτάσεών του, η μέριμνα που εκφράζει η Σύμβαση για την ευαισθητοποίηση των συμβαλλομένων μερών όσον αφορά τη διατήρηση συνθηκών εκτροφής οι οποίες δεν θίγουν την καλή διαβίωση των ζώων στους ζωτικούς τομείς δεν εκδηλώνεται με τη θέσπιση κανόνων η μη τήρηση των οποίων με την οδηγία θα μπορούσε να επηρεάσει το κύρος της οδηγίας.

34 Πράγματι, από αυτό τούτο το κείμενο των εν λόγω διατάξεων φαίνεται ότι αυτές έχουν ενδεικτική αξία και ότι απλώς προβλέπουν την επεξεργασία συστάσεων προς τα συμβαλλόμενα μέρη με σκοπό την εφαρμογή των αρχών που θεσπίζουν.

35 Όσον αφορά τη σύσταση, πρέπει να παρατηρηθεί, πρώτον, ότι από το άρθρο 20 αυτής απορρέει ρητώς ότι δεν είναι απευθείας εφαρμοστέα στο εσωτερικό δίκαιο των συμβαλλομένων μερών και ότι η εφαρμογή της πραγματοποιείται με τον τρόπο που θα κρίνει ενδεδειγμένο κάθε μέρος, δηλαδή μέσω της νομοθεσίας του ή της διοικητικής πρακτικής του.

36 Δεύτερον, μολονότι οι διατάξεις της συστάσεως, καθώς και του παραρτήματός της σχετικά με τη στέγαση των βοοειδών και τη διατροφή τους, είναι πιο συγκεκριμένες από εκείνες της Συμβάσεως, γεγονός παραμένει ότι διατάξεις αυτού του είδους δεν περιέχουν νομικώς δεσμευτικές επιταγές για τα συμβαλλόμενα μέρη και, επομένως, για την Κοινότητα.

37 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέταση της οδηγίας δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να επηρεάσουν το κύρος της.

Ως προς τη δυνατότητα επικλήσεως του άρθρου 36 της Συνθήκης

38 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν ένα κράτος μέλος το οποίο εφαρμόζει τη σύσταση που έχει καταρτιστεί με σκοπό την εφαρμογή των αρχών της Συμβάσεως μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 36 της Συνθήκης, ιδίως δε τους προβλεπόμενους στη διάταξη αυτή λόγους δημόσιας ηθικής, δημοσίας τάξης ή προστασίας της υγείας και της ζωής των ζώων, για να δικαιολογήσει την επιβολή περιορισμών στις εξαγωγές ζώντων μόσχων, ώστε να αποφευχθεί η εκτροφή τους σε μοσχοκλωβούς σύμφωνα με τις μεθόδους που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη, τα οποία εφαρμόζουν την οδηγία, όχι όμως και την εν λόγω σύσταση.

39 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι ένα μέτρο περί απαγορεύσεως ή περιορισμού των εξαγωγών ζώντων μόσχων από ένα κράτος μέλος με προορισμό άλλα κράτη μέλη αποτελεί ποσοτικό περιορισμό κατά την εξαγωγή, ο οποίος είναι αντίθετος προς το άρθρο 34 της Συνθήκης.

40 Η CIWF δεν αμφισβητεί τη διαπίστωση αυτή, αλλά υποστηρίζει ότι ο περιορισμός αυτός δικαιολογείται ενόψει του άρθρου 36 της Συνθήκης και, κατά συνέπεια, είναι σύμφωνος προς το κοινοτικό δίκαιο.

41 Εκ προοιμίου, πρέπει να τονιστεί ότι, εφόσον υπάρχει κανονισμός περί κοινής οργανώσεως αγοράς σε ορισμένο τομέα, τα κράτη μέλη οφείλουν να μη λαμβάνουν κανένα μέτρο ικανό να παρεκκλίνει από τη ρύθμιση αυτή ή να τη βλάψει (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1986, 148/85, Forest, Συλλογή 1986, σ. 3449, σκέψη 14). Οι ρυθμίσεις που εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της κοινής οργανώσεως αγοράς είναι επίσης ασυμβίβαστες προς αυτήν, ακόμη και αν ο οικείος τομέας δεν έχει ρυθμιστεί εξαντλητικά από την κοινή οργάνωση αγοράς (βλ., με αυτό το πνεύμα, αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 1986, 218/85, Cerafel, Συλλογή 1986, σ. 3513, σκέψη 13, και της 27ης Νοεμβρίου 1997, C-27/96, Danisco Sugar, Συλλογή 1997, σ. I-6653, σκέψη 24).

42 Όμως, σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 805/68, τα βοοειδή ζώντα κατοικίδια υπάγονται σε κοινή οργάνωση αγοράς και πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του ιδίου κανονισμού, να μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα μεταξύ των κρατών μελών, ενώ απαγορεύονται οι ποσοτικοί περιορισμοί και τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος στο πλαίσιο του εσωτερικού εμπορίου της Κοινότητας.

43 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει ήδη διευκρινίσει ότι, μεταξύ άλλων, είναι ασυμβίβαστη προς τις αρχές μιας κοινής οργανώσεως αγοράς κάθε διάταξη ή εθνική πρακτική ικανή να μεταβάλει τα ρεύματα των εισαγωγών ή εξαγωγών

εμποδίζοντας τους παραγωγούς να αγοράζουν και να πωλούν ελεύθερα στο εσωτερικό του κράτους όπου είναι εγκατεστημένοι ή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος υπό τους όρους που θέτουν οι κοινοτικοί κανόνες (απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1978, 83/78, Pigs Marketing Board, Συλλογή τόμος 1978, σ. 739, σκέψη 58).

44 Εν προκειμένω, όπως τόνισε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η απαγόρευση εξαγωγής των μόσχων θα επηρέαζε τη διάρθρωση της αγοράς και, ειδικότερα, θα είχε αισθητή επίπτωση επί της διαμορφώσεως των τιμών της αγοράς, οι οποίες θα εμπόδιζαν την ομαλή λειτουργία της κοινής οργανώσεως αγοράς.

45 Βέβαια, στην απόφασή του της 1ης Απριλίου 1982, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 141/81 έως 143/81, Holdijk κ.λπ. (Συλλογή 1982, σ. 1299), το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεώς του, το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει τη διατήρηση ή τη θέσπιση από κράτος μέλος, προς προστασία των ζώων, μονομερών κανόνων περί των προδιαγραφών οι οποίες πρέπει να τηρούνται κατά τη διαμόρφωση των χώρων στεγάσεως των προς πάχυνση μόσχων και οι οποίες εφαρμόζονται αδιακρίτως τόσο επί των μόσχων που προορίζονται για την εθνική αγορά, όσο και επί των μόσχων που προορίζονται για εξαγωγή.

46 Ωστόσο, η απόφαση αυτή αφορούσε μέτρα τα οποία ένα κράτος μέλος εφάρμοζε μόνον στο δικό του έδαφος. Επιπλέον, η απόφαση αυτή εκδόθηκε πριν από την έκδοση της οδηγίας από τον κοινοτικό νομοθέτη και στηρίζεται ρητά στην έλλειψη οποιασδήποτε διατάξεως διασφαλίζουσας την προστασία των ζώων στα εκτροφεία στο πλαίσιο των κανόνων περί κοινής οργανώσεως αγοράς (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Holdijk κ.λπ., σκέψη 13).

47 Ακολούθως, όσον αφορά την επίκληση του άρθρου 36 της Συνθήκης, μολονότι είναι αληθές ότι η διάταξη αυτή επιτρέπει τη διατήρηση περιορισμών της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δικαιολογουμένων από λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης ή προστασίας της υγείας και της ζωής των ζώων, που συνιστούν θεμελιώδεις απαιτήσεις αναγνωριζόμενες από το κοινοτικό δίκαιο, γεγονός παραμένει ότι η επίκληση του άρθρου αυτού δεν είναι πλέον δυνατή οσάκις οι κοινοτικές οδηγίες προβλέπουν την εναρμόνιση των

αναγκαίων μέτρων για την πραγματοποίηση του ειδικού σκοπού που θα επιδίωκε η επίκληση του άρθρου 36 (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 23ης Μαΐου 1996, C-5/94, Hedley Lomas, Συλλογή 1996, σ. I-2553, σκέψη 18). Στην περίπτωση αυτή, οι κατάλληλοι έλεγχοι πρέπει να διεξάγονται και τα μέτρα προστασίας να λαμβάνονται στο πλαίσιο που ορίζει η οδηγία εναρμονίσεως (βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-323/93, Centre d'insémination de la Crespelle, Συλλογή 1994, σ. I-5077, σκέψη 31). Συναφώς, τα κράτη μέλη οφείλουν να επιδεικνύουν αμοιβαία εμπιστοσύνη όσον αφορά τους ελέγχους που πραγματοποιούνται στο αντίστοιχο έδαφός τους (βλ., ως πλέον πρόσφατη, την απόφαση Hedley Lomas, σκέψη 19).

48 Επομένως, επιβάλλεται να εξεταστεί αν η εν λόγω οδηγία προβλέπει την εναρμόνιση των αναγκαίων μέτρων για την προστασία της υγείας των μόσχων, που είναι ο πρωταρχικός σκοπός της επικλήσεως του άρθρου 36.

49 Όπως έχει τονίσει το Δικαστήριο με τη νομολογία του, για την ερμηνεία μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλ' επίσης τα συμφραζόμενά της και οι στόχοι που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-128/94, Hönig, Συλλογή 1995, σ. I-3389, σκέψη 9).

50 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, το γράμμα της οδηγίας, το άρθρο 3, παράγραφος 1, θεσπίζει προδιαγραφές σχετικά με τον ελάχιστο χώρο στεγάσεως των μόσχων. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι συνθήκες εκτροφής των μόσχων να είναι σύμφωνες προς τις γενικές διατάξεις που ορίζονται στο παράρτημα της οδηγίας, ιδίως δε προς τις ελάχιστες προδιαγραφές σχετικά με τη στέγαση και τη διατροφή τους, τις οποίες περιέχουν τα σημεία 7 και 11.

51 Ακολούθως, όσον αφορά τα συμφραζόμενα της οδηγίας, από τις δύο πρώτες αιτιολογικές της σκέψεις προκύπτει ότι έρεισμα για τις διατάξεις αυτές, οι οποίες περιέχουν ελάχιστες προδιαγραφές σχετικά με την προστασία των μόσχων, αποτέλεσαν ένα ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 20ής Φεβρουαρίου 1987, για την πολιτική καλής διαβίωσης των ζώων (ΕΕ C 76, σ. 185), και η απόφαση 78/923.

52 Τέλος, όσον αφορά τον σκοπό της οδηγίας, από την πέμπτη και την έκτη αιτιολογική της σκέψη προκύπτει ότι η οδηγία εμπνέεται από την ανάγκη, αφενός, να εξαλειφθούν οι διαφορές οι οποίες, νοθεύοντας τους όρους του ανταγωνισμού, «παρεμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της κοινής οργανώσεως της αγοράς για τους μόσχους και τα παράγωγα προϊόντα» και, αφετέρου, «να καθοριστούν στοιχειώδεις κοινοί κανόνες για την προστασία των μόσχων εκτροφής και πάχυνσης, ώστε να εξασφαλιστεί η ορθολογική ανάπτυξη της παραγωγής». Επιπλέον, στην έβδομη αιτιολογική σκέψη αναφέρεται ότι ο σκοπός της μεταβατικής περιόδου είναι απλώς να δοθεί στην Επιτροπή η δυνατότητα να συνεχίσει δραστήρια τις επιστημονικές έρευνες για το ή τα καλύτερα συστήματα εκτροφής που εξασφαλίζουν την καλή διαβίωση των μόσχων.

53 Έτσι, ο κοινοτικός νομοθέτης επιχείρησε να συμβιβάσει το συμφέρον της προστασίας των ζώων με εκείνο της ομαλής λειτουργίας της κοινής οργανώσεως αγοράς των μόσχων και των παραγώγων προϊόντων.

54 Επομένως, τόσο από το γράμμα της οδηγίας, όσο και από τα συμφραζόμενά της και από τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει προκύπτει ότι η οδηγία θεσπίζει τις ελάχιστες κοινές προδιαγραφές για την προστασία των μόσχων που κρατούνται περιορισμένοι προς εκτροφή και πάχυνση.

55 Ωστόσο, η CIWF υποστηρίζει ότι η ευρεία διακριτική ευχέρεια που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη και τους παρέχει τη δυνατότητα να χορηγούν παρεκκλίσεις επί πολύ μακρά χρονικά διαστήματα, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας, αποτελεί ένδειξη περί του ότι η οδηγία δεν είναι μέτρο πλήρους εναρμονίσεως αποκλείον την επίκληση του άρθρου 36.

56 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο κοινοτικός νομοθέτης, εκδίδοντας την οδηγία, καθόρισε εξαντλητικά τις κοινές ελάχιστες προδιαγραφές που περιγράφηκαν ανωτέρω.

57 Επιπλέον, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να εφαρμόσουν τις προδιαγραφές αυτές στο έδαφός τους, σύμφωνα μ' ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, με σκοπό τη διασφάλιση της καλής διαβιώσεως των μόσχων εκτροφής. Οι παρεκκλίσεις που επιτρέπονται προσωρινά προβλέπονται και οι ίδιες εξαντλητικά από την οδηγία.

58 Σε τούτο δεν μπορεί να αντιταχθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν, τηρουμένων των γενικών κανόνων της Συνθήκης, να διατηρούν ή να εφαρμόζουν στο έδαφός τους διατάξεις αυστηρότερες από αυτές που προβλέπει η οδηγία.

59 Πράγματι, από τη διατύπωση του άρθρου 11, παράγραφος 2, της οδηγίας προκύπτει, αφενός, ότι τα επιτρεπόμενα προς τούτο μέτρα, τα οποία περιορίζονται σ' ένα στενά εδαφικό πλαίσιο, μπορούν να αφορούν μόνον τα εκτροφεία που υπάγονται στην αρμοδιότητα του οικείου κράτους μέλους και, αφετέρου, ότι η θέσπιση τέτοιων μέτρων μπορεί να γίνει δεκτή μόνον εφόσον τηρούνται οι γενικοί κανόνες της Συνθήκης.

60 Όπως ορθώς επισήμανε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, από τη ρητή διατύπωση της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν δικαίωμα να θεσπίζουν αυστηρότερα μέτρα προστασίας των μόσχων, πέραν εκείνων που εφαρμόζονται στο έδαφός τους.

61 Όμως, το Ηνωμένο Βασίλειο, θεσπίζοντας τη Welfare of Livestock Regulations του 1994 και τη Welfare of Livestock Regulations (Northern Ireland) του 1995, εφάρμοσε στο έδαφός του, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας, διατάξεις αυστηρότερες από εκείνες που προβλέπει η οδηγία.

62 Ωστόσο, μια απαγόρευση των εξαγωγών που θα επιβαλλόταν λόγω των συνθηκών που επικρατούν σε άλλα κράτη μέλη, τα οποία κατά τα λοιπά έχουν θέσει σε εφαρμογή την οδηγία, θα εξέφευγε της παρεκκλίσεως που θεσπίζει το άρθρο 11, παράγραφος 2, της οδηγίας. Πράγματι, μια απαγόρευση των εξαγωγών όπως αυτή που απαιτεί η CIWF θα έθιγε την εναρμόνιση που πραγματοποιείται με την οδηγία.

63 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι επιτρέπεται στα κράτη μέλη να λαμβάνουν στο έδαφός τους μέτρα προστασίας αυστηρότερα από εκείνα που προβλέπει μια οδηγία δεν μπορεί να αναιρέσει το συμπέρασμα ότι η οδηγία ρύθμισε πλήρως τις εξουσίες των κρατών μελών στον τομέα της προστασίας των μόσχων εκτροφής (βλ., με αυτό το πνεύμα, απόφαση της 23ης Μαΐου 1990, C-169/89, Van den Burg, Συλλογή 1990, σ. I-2143, σκέψεις 9 και 12).

64 Επομένως, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί, επικαλούμενο το άρθρο 36 της Συνθήκης, να επιβάλει περιορισμούς στις εξαγωγές μόσχων προς άλλα κράτη μέλη για λόγους αναγόμενους στην προστασία της υγείας των ζώων, η οποία αποτελεί τον ειδικό σκοπό της εναρμονίσεως που πραγματοποιήθηκε με την οδηγία.

65 Επιβάλλεται ακόμη να εξεταστεί αν ένα κράτος μέλος μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 36 προκειμένου να επιβάλει περιορισμούς στις εξαγωγές μόσχων προς άλλα κράτη μέλη για λόγους αναγόμενους στην προστασία της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ηθικής, που δεν αποτελούν το αντικείμενο της οδηγίας.

66 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, προς στήριξη των δικαιολογητικών αυτών λόγων, η CIWF αναφέρθηκε μόνο στην άποψη και στις αντιδράσεις ενός μέρους της εθνικής κοινής γνώμης, που θεωρεί ότι το καθιερωθέν από την οδηγία σύστημα δεν προστατεύει επαρκώς την υγεία των ζώων. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν γίνεται, στην πραγματικότητα, αυτοτελώς επίκληση της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ηθικής, αλλά οι λόγοι αυτοί συγχέονται με τον αναγόμενο στην προστασία της υγείας των ζώων, η οποία αποτελεί το αντικείμενο της οδηγίας εναρμονίσεως.

67 Επιπλέον, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί την άποψη ή τη συμπεριφορά ενός μέρους της εθνικής κοινής γνώμης, όπως υποστηρίζει η CIWF, προκειμένου να θέσει μονομερώς υπό αμφισβήτηση ένα μέτρο εναρμονίσεως θεσπισθέν από τα κοινοτικά όργανα.

68 Επομένως, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεν είναι δυνατή ούτε η επίκληση λόγων προστασίας της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ηθικής που προβλέπει το άρθρο 36.

69 Επομένως, ένα κράτος μέλος που εφαρμόζει τη σύσταση που έχει καταρτιστεί προς εφαρμογή των αρχών της Συμβάσεως δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 36 της Συνθήκης, ιδίως δε τους προβλεπόμενους στο άρθρο αυτό λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης ή προστασίας της υγείας και της ζωής των ζώων, για να δικαιολογήσει την επιβολή περιορισμών στις εξαγωγές ζώντων μόσχων, ώστε να αποφευχθεί η εκτροφή τους σε μοσχοκλωβούς σύμφωνα με τις μεθόδους εκτροφής που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη, τα οποία εφαρμόζουν την οδηγία, όχι όμως και την εν λόγω σύσταση.

Επί των δικαστικών εξόδων

70 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με διάταξη της 12ης Δεκεμβρίου 1995 το High Court of Justice, Queen's Bench Division, αποφαίνεται:

1) Από την εξέταση της οδηγίας 91/629/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1991, για τη θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για την προστασία των μόσχων, δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να επηρεάσουν το κύρος της.

2) Ένα κράτος μέλος που εφαρμόζει τη σύσταση του 1988 σχετικά με τα βοοειδή, που έχει καταρτιστεί προς εφαρμογή των αρχών της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί προστασίας των ζώων στα εκτροφεία, δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚ, ιδίως δε τους προβλεπόμενους στο άρθρο αυτό λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης ή προστασίας της υγείας και της ζωής των ζώων, για να δικαιολογήσει την επιβολή περιορισμών στις εξαγωγές ζώντων μόσχων, ώστε να αποφευχθεί η εκτροφή τους σε μοσχοκλωβούς σύμφωνα με τις μεθόδους εκτροφής που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη, τα οποία εφαρμόζουν την οδηγία 91/629, όχι όμως και την εν λόγω σύσταση.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm

Wathelet Mancini Moitinho de Almeida

Kapteyn Murray Edward Puissochet

Hirsch Jann Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Μαρτίου 1998.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias